

УДК 614.8:631.3

*Є.І. МАРЧИШИНА, доцент, кандидат сільськогосподарських наук,**Ю.О. ВЕЧЕРЯ, студентка ОКР "Магістр"**Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Основні працезохоронні засади збереження життя та здоров'я працівників на виробництві

Висвітлено основні працезохоронні засади збереження життя та здоров'я працівників на виробництві. Наведено основні принципи, дотримання яких допомагає забезпечити безпеку працівників та створити ефективну організаційну структуру управління охороною праці на підприємстві.

Працівники, небезпечні події, розслідування нещасних випадків на виробництві, навчання з охорони праці, культура виробництва

Охорона праці є системою збереження здоров'я та життя працівників у процесі трудової діяльності, що включає в себе правові, організаційно-технічні, соціально-економічні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні та інші заходи та засоби захисту людей [1]. Посилення конкурентної здатності на ринку, підвищення продуктивності, зростання обсягів виробництва та зниження витрат були протягом багатьох років головною турботою багатьох керівників птахопідприємств. Охорона праці та техніка безпеки вважалися як заходи збиткові і відсувалися роботодавцями на задній план. Сьогодні такий підхід до охорони праці вже не спрацьовує. У сучасній економіці, в умовах особливо гострої конкуренції, основним чинником ринкової боротьби стали люди. Сприятлива моральна обстановка у трудовому колективі та належні показники охорони праці реально впливають на ефективність виробництва

Відповідно до сучасних уявлень, основний акцент на реалізацію вимог охорони праці переноситься безпосередньо на підприємство. На керівника підприємства покладають обов'язки щодо забезпечення безпечних умов і охорони праці. Тому роботодавці повинні надавати велике значення розробленню стратегії виробничої безпеки з метою культивування у свідомості кожного працівника особистої зацікавленості у безпечній праці. Коли вчасно невиявлені проблеми охорони праці виходять на поверхню у вигляді невтішних даних щодо травматизму, виправляти помилки виявляється вже надто пізно. Щоб попередити подібні ситуації, підприємство повинно систематично відслідковувати потенційні джерела нещасних випадків та усувати їх до того, як вони призведуть до непоправних наслідків [2].

Пропонуємо основні засади та принципи, дотримання яких допомагає забезпечити безпеку працівників та створити ефективну організаційну структуру управління охороною праці на підприємстві.

1. Усім випадкам травматизму та небезпечних подій можна запобігти. Треба виходити з того, що будь-який випадок травматизму має свою вихідну

причину і може бути відвернений, якщо таку причину буде вчасно усунуто. Управління професійним ризиком включає аналіз і оцінку ризику, а також планування і проведення відповідних попереджувальних профілактичних заходів. Проектний рівень безпеки виробничого середовища у процесі експлуатації об'єкта може знижуватись, тому завдання щодо зниження професійного ризику повинні вирішуватись постійно. При виборі управлінських заходів потрібно з альтернативних шляхів мінімізації ризику вибирати оптимальний з урахуванням економічних та соціальних критеріїв ефективності запропонованих заходів. Побудова та дослідження оптимізаційних математичних моделей, що враховують конкретні умови виробництва, дозволяє усунути можливість планування неефективних заходів щодо поліпшення умов праці і, тим самим, знижує вірогідність виникнення професійних та професійно обумовлених захворювань. Вихідну інформацію для побудови таких моделей надають атестація робочих місць за умовами

праці, виробничий контроль, або вона може бути отримана шляхом спеціально проведених вимірів. Логічна модель формування та виникнення небезпечних або аварійних ситуацій складається з певної кількості випадкових подій, які між собою можуть бути статистично залежними або статистично незалежними. Аналізуючи кожну з побудованих логічних моделей процесів формування та можливого виникнення травмонебезпечних та аварійних ситуацій, завжди можна знайти подію, з якої починається небезпечний процес і до виникнення небезпечних наслідків. Якщо дослідження логічних зв'язків провести у зворотньому напрямі, то обов'язково можна знайти ту подію, що є причиною формування досліджуваного процесу. Логічні моделі можна застосовувати при прийнятті рішень про відповідальність осіб, винних у виникненні таких ситуацій, а також ступінь вини самого потерпілого.

2. Працівники є ключовою ланкою. Політика в галузі охорони праці базується на принципах пріоритету життя та здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану. Високих показників можна досягти за наявності кваліфікованого персоналу, зацікавленого у результатах своєї праці та які сприяють забезпеченню безпеки праці на робочому місці.

3. Дотримання працівником правил охорони праці – необхідна умова для роботи на підприємстві. Кожен працівник повинен відповідати за дотримання всіх необхідних норм охорони праці і проявляти ініціативу у вирішенні цих питань. Працівник зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей у процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства; знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізма-

ми, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту; проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди. Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

4. По кожній небезпечній події повинно проводитись розслідування. Роботодавець, інженер з охорони праці зобов'язані проаналізувати можливі події, які могли викликати нещасний випадок, провести розслідування відповідно до «Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1232 [3]. У разі настання нещасного випадку безпосередній керівник робіт зобов'язаний: терміново організувати надання першої невідкладної допомоги потерпілому, забезпечити у разі потреби його доставку до лікувально-профілактичного закладу; негайно повідомити роботодавця про те, що сталося; зберегти до прибуття комісії з розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку обстановку на робочому місці та машини, механізми, обладнання, устаткування у такому стані, в якому вони були на момент настання нещасного випадку (якщо це не загрожує життю чи здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків та порушення виробничих процесів), а також вжити заходів до недопущення подібних нещасних випадків. Комісія з розслідування зобов'язана обстежити місце настання нещасного випадку, одержати письмові пояснення потерпілого, якщо це можливо, опитати свідків нещасного випадку та причетних до нього осіб; визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства про охорону праці; з'ясувати обставини і причини настання нещасного випадку; визначити, пов'язаний чи не пов'язаний нещасний випадок з виробництвом; установити осіб, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, а також розробити план заходів щодо запобігання подібним нещасним випадкам; скласти у п'яти примірниках акт проведення розслідування нещасного випадку за формою Н-5 та акт про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1 і передати їх роботодавцеві для затвердження.

5. Працівники повинні проходити навчання з охорони праці. Не можна покладатися на те, що працівник знає, і буде дотримуватись всіх правил та вимог безпеки праці. Необхідно періодично проводити навчання та інструктажі щодо безпечних прийомів роботи за рахунок роботодавця, інструктаж з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії. Працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні щорічно проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці. Посадові особи, діяльність яких пов'яза-

на з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, проходять навчання, а також перевірку знань з питань охорони праці за участю профспілок. Не допускають до роботи працівників, у тому числі посадових осіб, які не пройшли навчання, інструктаж та перевірку знань з охорони праці. У разі виявлення у працівників, у тому числі посадових осіб, незадовільних знань з питань охорони праці, вони повинні у місячний строк пройти повторний інструктаж.

6. Безпека у побуті також важлива, як і охорона праці на робочому місці. Політика підприємства щодо охорони та безпеки праці є застосування її принципів і в побуті. Якщо вона стане невід'ємною частиною життя кожного працівника, то у вигаді опиняться всі.

7. Недоліки повинні усуватися швидко. При виявленні недоліків у системі охорони праці їх необхідно оперативно усувати. Спеціалісти служби охорони праці у разі виявлення недоліків та порушень охорони праці мають право видавати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові для виконання приписи щодо усунення наявних недоліків, одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці; вимагати відсторонення від роботи осіб, які не мають допуску до відповідних робіт або не виконують вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Припис спеціаліста з охорони праці може скасувати лише роботодавець.

8. Хороші показники стану охорони праці свідчать про успішний бізнес. Травматизм підриває конкурентоспроможність підприємства і негативно позначається на його іміджі та моральній обстановці у трудовому колективі. Програми щодо забезпечення охорони праці, що успішно працюють, підвищують якість праці кожного працівника і, отже, якість продукції чи наданих послуг. До працівників можуть застосовуватися будь-які заохочення за активну участь та ініціативу у здійсненні заходів щодо підвищення рівня безпеки та поліпшення умов праці. Види заохочень визначаються колективним договором, угодою.

9. Охорона праці як частина корпоративної культури. Створення культури охорони праці

– це не що інше, як управління людським фактором.

Культура охорони праці передбачає:

– чітке формулювання цілей у працезахоронній галузі;

– доведення цих цілей до всіх працівників і роз'яснення їх керівництвом;

– обов'язкове дотримання всіх вимог і правил охорони праці рядовими співробітникам та керівниками;

– навчання усіх співробітників;

– створення атмосфери відкритості та довіри, що дозволяє виявляти і оперативно усувати недоліки.

Успішна реалізація програм з охорони праці, проведення атестації робочих місць за умовами праці та підвищення рівня охорони праці дозволяє:

– знижувати матеріальні збитки;

– проявляти позитивний вплив на поведінку пра-

цівників і на моральну обстановку в трудовому колективі;

– створювати у клієнтів, підрядників, у працівників компанії, а також у акціонерів, потенційних і актуальних інвесторів позитивний образ компанії, що поліпшує інвестиційний клімат.

Висновки.

Кінцевою метою створення ефективної системи організації та управління охороною праці має стати формування такої корпоративної культури, яка буде заохочувати безпечне поведіння людей. До цього процесу слід залучити всіх працівників підприємства.

Освещены основные трудовые основы сохранения жизни и здоровья работников на производстве. Приведены основные принципы, соблюдение которых помогает обеспечить безопасность работников и создать эффективную организационную структуру управления охраной труда на предприятии.

Работники, опасные события, расследования несчастных случаев на производстве, обучение по охране труда, культура производства

Are the main bases of the safety and preservation of life and health of workers at work. The basic principles, the observance of which helps to ensure the safety of employees and to create an effective organization of the OSH management in the enterprise.

Employees, dangerous events, investigating accidents at the plant, training on health, culture production

Література

1. Закон України "Про охорону праці". – К.: Основа, 2012. – 18 с.

2. Войналович О.В. Охорона праці у тваринництві /О.В.Войналович, Є.І. Марчишина. – К.: Основа, 2012. – 448 с.

3. Деякі питання розслідування, обліку нещасних випадків, професійних захворювань аварій на виробництві // Постанова КМУ від 30.11.2011 №1232. – К.: Основа, 2013. – 38 с.